

Άκ'στου Παράκ'στου

Η γιαγιά του Σηβταλούδ' αειθαλής γριούλα ογδόντα τόσων Αυγούστων, ανασκουμπώνοντας με το δεξί της χέρι την νησιώτικη βράκα της και κρατώντας με το αριστερό μια πέτρα πάνω από το κεφάλι της, υπερπηδούσε για τρίτη φορά τα κάψαλα το βράδυ της 31^{ης} Ιουλίου, παραμονή της 1^{ης} Αυγούστου, απολαμβάνοντας συνεπαρμένη ισάριθμες φορές τις μαγικές φράσεις:

Άκ'στου, Παράκ'στου,
Κάηση του κάστρου....
Σίδηρου η κατίνα μ'
Πέτρα του τσηφάλ'

Από νωρίς το πρωί νέοι και νέες του χωριού `είχαν φροντίσει να συγκεντρώσουν στις πλατείες στα σταυροδρόμια και στα τρίστρατα σωρούς από φρύγανα αστ'βές, πρινόκλαδα και μυρωδιόξυλα για τις φωτιές του Άκ'στου που θα άναβαν μόλις έπεφτε το σούρουπο την ώρα που οι νυχτερίδες αφήνουν τα χαλάσματα κι αρχίζουν το τρελό φτερούγισμα τους στο μισοσκόταδο.

Οι φλόγες ξεπηδούσαν θεόρατες τότε ως τον ουρανό και τα παιδιά και οι νέοι συναγωνίζονταν σε επιδεξιότητα και σε θάρρος ποιος θα πηδήσει πάνω από την μεγαλύτερη φωτιά. Οι ηλικιωμένοι και οι γεροντότεροι περίμεναν υπομονετικά να χαμηλώσουν οι φλόγες να πηδήσουν και αυτοί με την σειρά τους. Και οι μανάδες κρατώντας με τα δυο τους χέρια τα μωρά απ' τις μασχάλες τα περνούσαν κι εκείνα πάνω από τις φωτιές που σιγοσβήνανε πια, ψιθυρίζοντας την ίδια ευχή.

Σίδηρου η κατίνα τ'
Πέτρα του τσηφάλ'

Κανένας στο χωριό άντρας η γυναίκα , μικρός η μεγάλος δεν έμενε που να μην πηδήσει τα κάψαλα και να μην ευχηθεί «και του χρόνου».

Αλλού βέβαια ανάβουν και πηδούν τις φωτιές στις 23 Ιουνίου παραμονή της γιορτής του Γενέσιου του Άι-Γιάννη του Προδρόμου του επονομαζόμενου Κλήδονα η Φανιστή η Λιοτροπιού.

Οι φωτιές αυτές σχετίζονται με το θερινό γύρισμα – τροπή του ήλιου (θερινό ηλιοστάσιο) και έχουν καθαρτικό και μαντικό περιεχόμενο.

Οι κοπέλες με διάφορες μαντικές πράξεις (κλήδονας, ονειρομαντεία , υδατομαντεία στα πηγάδια) προσπαθούν να προβλέψουν ποιον νέον θα παντρευτούν.

Το πήδημα πάνω από την φωτιά συμβολίζει το πέρασμα από το παλιό στο νέο, από το κακό στο καλό και συνοδεύεται με φράσεις μαγικής ιδιότητας όπως:

«περνώ τον χρόνο τον καλό και πάω στον καλύτερο»
η «αφήνω τον χρόνο τον κακό και πάω στον καλύτερο» κ.α

Ανάλογο καθαρτικό και μαντικό περιεχόμενο έχουν και οι φωτιές της παραμονής της 1^{ης} Αυγούστου.

Ο Αύγουστος θεωρείται μεταβατικός μήνας από το καλοκαίρι στο φθινόπωρο και στον χειμώνα.

«Πρωτακ'στιά πρωτοχειμωνιά»
και «από Αύγουστο χειμώνα» λέει ο λαός.

Ο Αύγουστος αρχίζει με μαγικές και μαντικές ημέρες (δρίμες δρίματα). Τις ημέρες αυτές δεν πλένουν, δεν λούζονται, δεν κολυμπούν, γιατί τα ρούχα θα λειώσουν, τα μαλλιά θα πέσουν, το σώμα θα γεμίσει σπυράκια. Τις πρώτες ημέρες του Αυγούστου έχουμε και τα (η)μερομήνια. Από τις καιρικές συνθήκες των ημερών αυτών, ο λαός μαντεύει τι καιρό θα κάνει όλους τους μήνες του χρόνου.

Η γιαγιά το Σηβταλούδ, επικαλούμενη ως θεότητα τον Άκ'στο-Παράκ'στο και διαβεβαιώνοντας πως «κάητη του κάστρου», πως φούντωσαν και θέριασαν οι φλόγες, πηδούσε για τρίτη φορά τα κάψαλα επάδοντας την μαγική φράση με την επιθυμητή επενέργεια.

«σίδηρου η κατίνα μ' πέτρα του τσηφάλ'!»

Την ίδια ευχή επωδούσε και κάθε άλλος που πηδούσε τα κάψαλα. Ο αγώνας επιβίωσης ήταν παλιότερα περισσότερο αδυσώπητος και σκληρός. Οι εργασίες ήταν αποκλειστικά σχεδόν χειρωνακτικές, αφού τα μηχανικά μέσα ήταν σπάνια ή ανύπαρκτα. Ο εργαζόμενος έπρεπε να έχει «σίδηρου κατίνα», ακατάβλητη σωματική αντοχή, και «πέτρα του τσηφάλ'», διαρκή και σταθερή υγεία, γιατί διαφορετικά τον περίμεναν η ανεργία, η φτώχεια, η πείνα, η εξαθλίωση.

Το «σίδηρου η κατίνα, πέτρα του τσηφάλ'» δεν ήταν απλή ευχή. Ήταν προϋπόθεση επιβίωσης.

Προχριστιανικό το έθιμο της αφής και της υπερπήδησης της φωτιάς, σώζεται ως τις ημέρες μας στα λαϊκά δρώμενα. Η αρχαία φράση «έφυγον κακόν, εύρον άμεινον» επιβιώνει στις ευχές που συνοδεύουν το πήδημα πάνω απ' τις φωτιές του Αϊ-Γιαννιού και του Άκ'στου Παράκ'στου.

Γιώργος Αλβανός

Διδάσκαλος